

৩০। জতুৱা ঠাচ

৩০ : ১ মনৰ ভাব প্ৰকাশ কৰিবলৈ পৃথিবীৰ সকলো ভাষাতে বিশিষ্ট শব্দৰ লগত অন্য বিশেষ শব্দ বা ধাতু প্ৰচলিত অৰ্থতকৈ বিশেষ অৰ্থত ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়। অন্য শব্দৰ সহযোগত শব্দৰ প্ৰচলিত অৰ্থতকৈ আন বিশেষ অৰ্থ প্ৰকাশ কৰা বাক্য বা বাক্যাংশকেই জতুৱা ভাষাৰীতি বা ঠাচ কোৱা হয়। কথিত বক্তব্য বা লিখিত কথাবোৰ হৃদয়গ্ৰাহী আৰু সুন্দৰ কৰিবলৈ এনে ধৰণৰ বিশিষ্ট বাক্যাংশ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। এনে জতুৱা ঠাচৰ ভাব সুদূৰ প্ৰসাৰী কাৰণে মানুহৰ মন আকৰ্ষণ কৰে।

জতুৱা বাক্যাংশৰ শব্দবোৰৰ ব্যুৎপত্তিগত অৰ্থ বা চলিত অৰ্থ প্ৰকাশ নকৰি প্ৰাসংগিকভাৱে অন্য অৰ্থ প্ৰকাশ কৰে। যথা—

কপাল ফুল— অৰ্থাৎ সৌভাগ্য উপস্থিত হ।

বুঢ়াৰ বৰপুতেক এম, এ, পাছ কৰি চাকৰিত সোমোৱাত তেওঁৰ কপাল ফুলিল।

ওপৰৰ বাক্যত 'কপাল ফুলিল' বাক্যাংশত থকা 'কপাল' আৰু 'ফুলিল' পদ দুটাৰ সামূহিক অৰ্থ হৈছে সৌভাগ্য উপস্থিত হ'ল। ইয়াত 'কপাল' শব্দৰ প্ৰচলিত অৰ্থ (forehead) নহয়, নাইবা 'ফুলিল' শব্দটো ফুল ফুলা অৰ্থ কৰা নাই। উভয়ে আন অৰ্থে প্ৰকাশ কৰিছে।

অসমীয়া ভাষাত বিশিষ্ট অৰ্থ প্ৰকাশক জতুৱা ঠাচ অলেখ আছে। সেইবোৰ আমি তলত দিয়া ধৰণে ভাগ কৰিব পাৰোঁ।

(ক) নামশব্দৰ লগত সহায়কাৰী ক্ৰিয়া যোগ হৈ পৃথক অৰ্থ বুজোৱা যৌগিক ধাতু (Idiomatic uses of Nominal Compound Roots)

(খ) বিশেষ্য পদৰ বিশেষ অৰ্থত ব্যৱহাৰ (Idiomatic uses of Nouns)

(গ) ক্ৰিয়া পদৰ বিশেষ অৰ্থত ব্যৱহাৰ (Idiomatic uses of verbs)

(ঘ) বিশেষ্য পদৰ লগত ক্ৰিয়া পদৰ বিশেষ অৰ্থত ব্যৱহাৰ (Idiomatic uses of Verbs with particular Nouns)

(ঙ) বিশেষণ পদৰ বিশেষ অৰ্থত ব্যৱহাৰ (Idiomatic uses of Adjectives)

(চ) বিভিন্ন শব্দ বা পদ সমষ্টিৰ বিশেষ অৰ্থত ব্যৱহাৰ (Idiomatic uses of miscellaneous Words or Phrases)

৩০ : ২ (ক) নামশব্দৰ লগত সহায়কাৰী ক্ৰিয়া যোগ হৈ পৃথক অৰ্থ বুজোৱা যৌগিক ধাতু (Nominal Compound Roots)

আওকাণ কৰ্— : অৱহেলা কৰ (to ignore)

আধাৰ বাট্— : খাদ্য বা আহাৰ খুৱা (to feed) (পখীৰ ক্ষেত্ৰত)

আমোদ কৰ্— : উপভোগ কৰ (to enjoy)

কাষৰ হ—	ঃ একাষৰীয়া হ (to stand off)
কাণ তাল মাৰ্ —	ঃ কলা হৈ যা (to deafen)
কাঁহ পৰি জিন যা—	ঃ হাই-উৰুমিৰ পাছত একেবাৰে নিস্তব্ধ হোৱা (to prevail dead silence)
কোঁচ পাত—	ঃ প্রসাদ বা ভিক্ষা খোজ (to big aims or prasad)
খতা দি—	ঃ কৃতজ্ঞতা নজনোৱাত সোঁৱৰাই দিয়া (to confront by imputing ungrateful- ness)
খচকৈ কৰ্—	ঃ তাৰাতাৰি কৰ্ (to make haste)
খাজ্ খা—	ঃ উপযুক্ত হ (to fit into coincide)
খোহা মাৰ্—	ঃ খেৰৰ চালত খেৰ থুগাই সুমাই থ (to patch by thatching)
গঢ় লাগ্—	ঃ উপযুক্ত হ, উপযুক্তভাৱে কামত লাগ (to take shape)
গৰ্ (গড়) লাগ্—	ঃ ওখ-চাপৰ অনুভৱ কৰা (to feel rough and uneven) শোৱা বিছনাত ওখ-চাপৰ হোৱা বুজায়।
গহ্ কৰ্—	ঃ গৰ্ব কৰ (to claim with pride)
গেৰি মাৰ্—	ঃ চিঞৰি মাত্ (to call by shouting)
গাল মাৰ্—	ঃ হাতৰ মুঠিৰে মুখত দে (to put into the mouth by handful)
ঘোপা কৰ্—	ঃ খং কৰি চা (to contract the eyes with anger)
ঘেৰ দি —	ঃ চাৰিওফালে আগুৰ্ (to encircle)
টক খা—	ঃ আচৰিত হ (to be astonished)
ছল চা—	ঃ সুবিধালৈ অপেক্ষা কৰ্ (to await opportu- nity)
চাত মাৰ্—	১। হঠাৎ নাইকিয়া হ (to dazzle) ২। বাঁহৰ খুটি পোত— অধিকাৰৰ সীমা বা শ্মশান ভূমিত।
চান্ থ—	ঃ গণনাত চিন থ (to keep sign in counting)
চিপ্ মাৰ্—	ঃ হঠাতে ওপৰলৈ টান (to pull upwards) বৰশী বোৱাত।
চিলিম ছিগ্—	ঃ শেষ আশাও নাইকিয়া হ (to lose the last hope)

চোভা কৰ্-	ঃ সন্দেহ কৰ (to suspect)
জুম বান্ধ-	ঃ একেথুপ হ (to throng, to assemble)
জুটি চা-	ঃ আস্থাদন ল, ফল পা (to test)
টিকি মাৰ্-	ঃ চিঞৰি উঠ (to shout out)
ঠন্ ধৰ্-	ঃ সুন্দৰ গঠন ধৰ (to grow luxuriant)
ঠৰ লাগ্-	ঃ হতবাক হ (to stiffen)
ঠাৰ দি-	ঃ ইংগিত দি (to make sign)
ঠেহ পাত্-	ঃ আপত্তি কৰি আদৰ জনাই থাক্ (to show sulkiness)
ডাংকোপ মাৰ্-	ঃ গৰ্ব কৰ্ (boast)
দেও দি-	ঃ জপিয়া (to jump up)
ধান্ থিত লাগ্-	ঃ সুস্থিৰে বাস কৰ্ (to settle down)
দেউকি হ -	ঃ ভীত হৈ পৰ্ (to get frightend)
দাং দি-	ঃ শাল মাৰ, বন্ধ কৰ্ (to bolt)
ধেন্ দি-	ঃ পোৱালি দি, (বেদিক ধেনা (to give birth to young as a cow)
নজৰ দি-	ঃ লক্ষ্য কৰ্ (to have a look at)
পথ দি-	ঃ জন্তুক আহাৰ দি (to give food or diet)
পহ পা-	ঃ উপায় উলিয়াই ল (to find the way)
পাজৰ হ-	ঃ একাঘৰীয়া হ (to stand off, to move a side)
পিট্ খা-	ঃ হেঁচা খাই বহি নোমোৱা হ (be pressed)
ফাঁক্ পাত্-	ঃ বুদ্ধি কৰ্ (to play a trick)
ফেৰ মাৰ্-	১। উপযুক্ত হ (to adjust the balance)
	২। প্রতিযোগিতা কৰ্ (to contest)
ফিতাহি মাৰ্-	ঃ গৰ্বেৰে নিজক দেখা (to show oneself with pride of vanity)
ফুটনি মাৰ্-	ঃ অহংকাৰ কৰ্ (to boast)
বাচ পৰ্-	ঃ পৰিত্যক্ত হ (to be rejected as worthless)
বান্ধ থ-	ঃ অংগীকাৰ্ কৰ্ (to bet)
ভিঠিমৰা হ-	ঃ বংশৰ আটাইবোৰ মৰি শেষ হ (to die and all leaving the homestead deserted)
মুখা ফুট্-	ঃ মহৎ বা বিজ্ঞ হ (to become great)
মেকা হ-	ঃ বেয়া গোক্ ওলা (ভাতত ঝাটে)
বেহকপ চা-	ঃ চাল-চলন চা (to watch one's movement)

বোজ দি—	}	: দৈনিক খাদ্য যোগাৰ দি
বোজাৰ দি—		: গতানুগতিক হ (to make a precedent)
বোল বহু—		: আপত্তি কৰি আদৰ জনাই থাক্ (to show sulkiness)
বোহ পাত্—		: ভাগৰত খুই গিলা— (to swallow spittle)
সেপ্ ঢোক্—		: শাস্তি দে (to punish)
সেকা দি—		: উৎসাহ ভৰে কামত লাগি দেখা (to engaged with interest and pride)
হনহ্ ফনহ্ কৰ্—		: ধুনীয়া কোমল মাংসপেশী থকা (নাৰীৰ স্তনৰ ক্ষেত্ৰত (be fleshy but soft and lovely (female breasts)
হল্ ফল্ কৰ্—		: হামখুৰি খা, সম্মুখলৈ হঠাতে পৰা (to fall suddenly in the front)
হামকুৰি খা—		: অতি কষ্টৰে যত্ন কৰ (to try the best or to try one's utmost)
হাবাখুৰি খা—		

৩০ : ৩ (খ) বিশেষ্য পদৰ বিশেষ অৰ্থত ব্যৱহাৰ :

১। কপাল (forehead)

কপাল খা—	: সুবিধা এৰ, দুৰ্ভাগ্য উপস্থিত হ।
কপাল ধো—	: আশা ত্যাগ কৰ্।
কপাল নাই—	: ভাগ্য নাই।
কপালৰ ঘাম মাটিত পেলা —	: অতিপাত পৰিশ্ৰম কৰ্।
কপাল ফুল্—	: সৌভাগ্য আহ বা সৌভাগ্য উপস্থিত হ।
কপাল চা—	: ভাগ্য পৰীক্ষা কৰি চা।
কপাল মুকলি হ—	: ভাগ্য উপস্থিত হ।
কপাল ফুট্—	: দুৰ্ভাগ্য উপস্থিত হ।
কপালত জুই লাগ্—	: সৌভাগ্য নষ্ট হ।

২। কাণ (> কৰ্ণ Ear)

কাণ কৰ্—	: মনোযোগ দি।
কাণ কটা—	: নিলাজ, নিধক।
কাণ দি—	: মনোযোগ দি, মন দি।
কাণ পাত্—	: শুনিবলৈ সাজু হ।
কাণ ছোৱাই থ—	: মনত ৰাখিবলৈ কোনো কথা শুনাই থ।
কাণ ছোৱা—	: কোনো কথা জনোৱা।

কাণত পৰ্-	: শুনিবলৈ যত্ন নৌকৰোঁতেই শুন্, সহজে শুন্।
কাণ খিয় হ্-	: ব্যগ্র হ্ (শুনিবলৈ)।
কাণ খিয় কৰ্-	: শুনিবলৈ আগ্ৰহ কৰ্।
কাণত ধৰি ক্-	: অংগীকাৰ কৰি ক।
কণাকণি কৰ্-	: ফুচ-ফুচাই ক।
কাণত পেলা-	: শুনাই থ।
কাণ সাৰ এৰ্-	: যত্ন ল'বলৈ এৰি দে।
কাণ তাল মাৰ্-	: অতি তীব্ৰ শব্দ হ।
কাণ টাহ মাৰ্-	: গালত জোৰে চৰ্ মাৰ্।
কাণ সবালি মাৰ্-	: আওকাণ কৰাৰ দৰে মনে মনে কাণ পাতি শুন্।
কাণকটা বটা-	: কিনাৰত ফুল কটা বটা।

৩। কান (> স্বন্ধ Shoulder)

কাণ (কান) সমনীয়া	: প্ৰায় সমনীয়া ডেকা।
কান কাট্-	: খুটাৰ মুৰত খোপ কাট্।
কান খৰ-	: গৰু বা মহ'ৰ কান্ধত হোৱা খৰ।
কান মাৰ্-	: ভাৰখন একান্ধৰপৰা আন কান্ধলৈ নি।

৪। কঁকাল

কঁকাল ভাং-	: নাচিবলৈ গাৰ সোঁমাজ বেঁকা কৰ।
কঁকালপৰা-	: দুৰ্বল হ্, বুঢ়া- হ্, ক্ষমতা হীন হ।
কঁকাল ভাগ্-	: দুৰ্বল হ্, ক্ষমতাহীন হ।
কঁকাল পৰ্-	: বল বা ক্ষমতাৰ প্ৰধান কাৰণ নষ্ট হ।
কঁকাল বান্ধ-	: সপ্তম হ্, কোনো কামলৈ সাজু হ।

৫। আঁঠু

আঁঠু কাঢ়-	: আঁঠুৱে লৰি-চৰি ফুৰ বা বুল।
আঁঠু ল-	: সেৱা কৰ্, সন্মান দেখুৱাবলৈ আঁঠু কোঁচাই বহ।
আঁঠু চোঙা-	: সন্মান দেখুৱাবলৈ আঁঠু কোঁচাই অলপকৈ মাটিত লগা।

৬। গা

গা কৰ্-	: পুষ্ট হ্, হীন অৱস্থাৰ ভাললৈ আহ।
গা ধৰ-	: শকত হ।
গা উঠ-	: কোনো কাম কৰিবলৈ উদ্যোগী হ বা বৰ ইচ্ছুক হ।

গা এৰা দি—
গাই-বাই চা—
গা ঘেলা—
গা পাতি ল—

গাত ল —
গা টেঙা—
গা ছে—
গা জুৰ পৰ্—
গা জোৰা—
গা তঙা—
গা ধৰ্—
গা ভাল হ—
গাব নোম ডাল ডাল হ—

গা-ভাৰী—
গা ব—
গা সাৰ্ — }
গা খালাচ হ }
গা লগাই কৰ্—
গা দাং—
গা দাঙি ক—
গা গধুৰ—
গা ৰাই জাই কৰ্—

চকু গজ্—
চকু চৰহা — }
চকু পোৰা }
চকু জুৰা—
চকুত লগা — }
চকু বোৰা }
চকুত পৰ্ — }
চকু পৰ্ }
চকুত ধূলি মাৰ্ — }
চকুত বালি মাৰ্ }

: সম্পৰ্ক এৰ্।
: কিছু পৰিমাণে যত্ন কৰি চা।
: কাম নকৰি ঘূৰি ফুৰ্, ধুন্ মাৰি ফুৰ্।
: পৰৰ দায়িত্ব নিজে গ্ৰহণ কৰ্, কৰিবলৈ
সম্মত হ।
: মান্তি হ, নিজৰ কৰি পাতি ল।
: বেজাৰ পা।
: মাৰ্; গাত হাত লগা।
: গাতো শীত হৈ পৰ্।
: যথেষ্ট হোৱা, অটা।
: নৰিয়া বা বিপদৰপৰা ক্ৰমে ভাল হ।
: পুষ্ট হয়, শকত হ।
: নৰিয়াৰ পৰা উঠ।
: জিকাৰ ঝা, ভয় পাই অকস্মাৎ গাব নোম
থিয় হ।
: গৰ্ভৱতী।
: কোনোমতে ৰক্ষা পৰ্।
: বিপদৰ পৰা উদ্ধাৰ পা, প্ৰসৰ হ।
: মনদি কৰ্।
: নিৰায়াৰ পৰা গা ভাল পাই উঠ।
: সাহস কৰি ক।
: এলেছৰা।
: ইচাটি-বিচাটি কৰ্, অথিৰ হ।

৭। চকু

: বুজন হ, ভাল-বেয়া বুজিব পৰা হ।
: লোকৰ শ্ৰী দেখিব নোৱাৰা।
: দৃষ্টি কৰি সন্তোষ ল।
: দেখিবলৈ ধুনীয়া।
: দৃষ্টি গোচৰ হ, দেখি ভাল পোৱা হ।
: কাঁকি দে, প্ৰবঞ্চনা কৰ্।

চকু দি বা চকু পেলা—	: পাবলৈ ইচ্ছা কৰি চা, ববকৈ মন লগা।
চকু ফুৰা —	: ওপৰে ওপৰে চা।
চকু ফুৰাই চা	
চকু মুদ—	: মৃত্যু হ।
চকু মুদা কুলি—	: প্ৰবঞ্চক, কাঁকি দি খোৱা মানুহ।
চকু মেলি চা—	: অনুগ্রহ কৰ্।
চকুৰ কুটা হ—	: অপ্ৰিয় হ।
চকুৰ পুতলা —	
চকুৰ মণি	: আদৰৰ বস্তু
চকু বাৰ্—	: যত্ন ল, দেখি থাক্।
চকুৰ পচাৰতে—	: তৎক্ষণাৎ, নিমিষতে।
চকু পকা—	: খং কৰ্।
চকু থাকি খালত পৰ্—	: জানি শুনি বিপদত পৰ্।
চকুৰ কুটা দাঁতৰ শাল—	: শত্ৰু, অপ্ৰিয়।

চ। মুখ

মুখ উজ্জ্বল কৰ্—	: নামজ্বলা হ।
মুখ ওলোমা —	: অসন্তোষৰ ভাব দেখা।
মুখ ওফোন্দা	
মুখ কৰ্—	: মুখ ঘূৰা।
মুখ চা —	
মুখলৈ চা	: পুতৌ কৰ্।
মুখ পাত্ —	
মুখ পাতি ধৰ্	: আনৰ মৌখিক বিবাদত যোগ দে।
মুখ হাত ধো—	: মূত্ৰ ত্যাগ কৰ্, মূত্।
মুখৰ ছাঁই গুচা—	: মৃতজনৰ শ্ৰাদ্ধাদি কৰি শুচি হ।
মুখ ফালি ক—	: একো গোপন নকৰি ক।
মুখত দে —	: চাকি চা।
মুখ মৰ্—	: মৌন হ, নিমাত হ।
মুখ লাগ্—	: আনৰ লোভ লগাব পৰা পীড়া হ, শ্ৰীহীন হ।
মুখ সলা—	: সদায় খোৱা বস্তু এৰি আন বস্তু খা।
মুখ নোহোৱা—	: গঢ় লগাই কৰ্ নোৱাৰা, সাহপিত নোহোৱা।
মুখ মেলি থাক্—	: আনৰ ওচৰত আশা পাতি থাক্।
মুখৰ ভাত কাঢ়ি নে—	: পোৱা সুবিধা জোৰ কৰি কাঢ়ি নে।

মুখেৰে সাত হাল বা—

: বৰাই কৰি ক।

দাঁত লগা—

৯। দাঁত

: মুখ লগা, লোকৰ চকু পৰাত অমংগল কৰ।

দাঁত লাগ—

: লোকৰ চকু পৰাত অমংগল হ।

দাঁতে ওঁঠে নালাগ—

: সমূলি কাজিয়া নালাগ।

হাত আহ—

১০। হাত

: কোনো কাৰ্যত ভালকৈ হাত চল বা অভ্যাস হ।

হাত উঠ—

: ব্যৱসায়ত ক্ৰমশঃ উন্নতি হ।

হাত কৰ —

: বশ কৰ, নিজৰ হাতলৈ আন, আত্মসাৎ কৰ।

হাত কৰি ল }

: কামত সহায় কৰ।

হাত উজান দে—

: তত্ত্বাৱধান এৰ, বৰকৈ খৰচ হ।

হাত এৰ—

: কৰিবলৈ ধৰ।

হাত দে—

: সম্পৰ্ক ত্যাগ কৰ।

হাত ধো—

: চোৰ স্বভাৱৰ, চোৰ।

হাত লৰ—

: ভিক্ষা কৰ, মাগ।

হাত পাত—

: বক্ষা পোৱা।

হাত সৰা—

: ক্ষমতাশালী।

হাতদীঘল—

: বিনয় প্ৰাৰ্থনা জনা।

হাত যোৰ কৰ—

: কামত প্ৰবৃত্ত নোহোৱাকৈ থাক।

হাত সাৰটি থাক—

: কাবৌ কৰ।

হাতে ভৰি ধৰ—

: অধীন কৰি ৰাখ।

হাতৰ মুঠিত ৰাখ—

: কৃপণ।

হাত টান—

: আগেয়ে আনে ব্যৱহাৰ কৰা।

হাত বাগৰা—

: মনে মনে, অতি গোপনে, কোনো শব্দ নকৰাকৈ গোপনে।

হাতত সাৰে ভৰিত সাৰে—

হাত ফুৰা (বুলা)—

: মৰম, প্ৰশংসা, জনাবলৈ হাতেৰে গাত লাহে লাহে বুলাই দে।

১১। মূৰ

মূৰ খা—

: মৃত্যুৰ কাৰণ হ, মৃত্যুৰ দ্বাৰা ত্ৰস্ত।

মূৰ দি উঠ—

: ডাঙৰ হ, উদগতি

মূৰ ঘমা—

: বৰকৈ চিন্তা

মূৰ দোৱা—

: সেৱা কৰ, মান্য কৰ।

মূৰ পাত্ -	}	: দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰ্।
মূৰ পাতি ল		
মূৰ পোলোকা দে (মাৰ্)-		: গা এৰা দে, কোনো কথা বা দায়িত্বব বাস্কোনৰ পৰা আঁতৰ হ।
মূৰ ফুৰা-		: মূৰ ঘূৰণি ধৰ্।
মূৰ মৰ্-		: উপায় নাইকিয়া হ।
মূৰ মাৰ্-		: বাট মাৰ্, উপায় নষ্ট কৰ্।

১২। মন

মন উঠ্-	: উৎসাহিত হ।	
মন কৰ্-	: ইচ্ছা কৰ্, মনোযোগ দে।	
মন খা -	}	: ভাল পা, পছন্দ কৰ্।
মন লাগ্		
মন ডাঠ্ -	: স্থিৰ মনা, দৃঢ় মনা, সাহসী।	
মন পা-	: মন বুজ্।	
মন পোত্-	: মনোযোগ দি।	
মন বঢ়া-	: পাবলৈ ইচ্ছা কৰ্, মন মেল।	
মন বাঢ়্-	: কোনো বস্তু এৰাৰ পাই আকৌ পাবলৈ বা অধিক পাবলৈ ইচ্ছা হ।	
মন বান্ধ-	: মনৰ লোভ বা ইচ্ছা সংযত কৰ্।	
মন ভাগ্-	: আগ্ৰহহীন হ।	
মন মৰা-	: বেজাৰ মুৰা, বিমৰ্ষ।	
মন মাৰ্-	: নিৰানন্দ হ, বিমৰ্ষ হ।	
মনত পৰ্/ কৰ্-	: স্মৰণ.হ।	
মন পতিয়া-	: মন শান্ত কৰ্, অলপ পায়ৈ সন্তুষ্ট থাক্।	
মনে চিত্তে-	: অন্তৰেৰে।	
মন বহ্-	: বেয়া নলগা হ।	
মন সামৰ্-	: ইচ্ছা এৰ্।	
মনে ধৰ্-	: বিশ্বাস হ।	
মনে পতা-	: মনে সজা, কাল্পনিক।	

১৩। পেট

পেট চল্-	: বৰকৈ শৌচ হ।
পেট হ-	: গৰ্ভৱতী হ।
পেট দে-	: মনৰ গুপ্ত কথা জানিবলৈ দে।
পেট পা (ল)-	: মনৰ গুপ্ত কথা জান্।

পেট পোহ্—
পেট মচা—
পেটত হাত ভৰি লুকা—
পেট পেলাই থাক্—

: কোনোমতে খাই লৈ থাক।
: নুমলীয়া, শেহতীয়া।
: বৰ ভয় পা।
: খাবলৈ দিব বুলি আশা কৰি থাক, খাবলৈ
নাপাই শুই থাক।
: পেটত বহু কথা ৰাখি প্ৰকাশ নকৰা মানুহ।
: হেঁচাত চেপেটা হ।
: জমা নকৰাকৈ কোনোমতে খাই থাক।

পেট ভাটো—
পেটা উঠ্—
পেটে ভাতে খা—

১৪। পানী

পানী কৰ্—
পানী ছো—
পানী (ৰ) তলৰ কাঁইট—
পানীত পৰ্—
পানী দুৱাৰ—
পানী ল, মাটি পানী ল—

: ধ্বংস কৰ, বুদ্ধিবলৈ সহজ কৰ।
: মলত্যাগ কৰ।
: নেদেখা নজনা বিপদ।
: অথলে যা, হীন হ।
: পানী সোমোৱা-ওলোৱা ঘাট, শুলুইচ গেট।
: শৌচ বা মূত্ৰ ত্যাগ কৰাৰ পিছত লোৱা
মাটি বা পানীৰে শুচি হ।
: দ্ৰৱ হ, গ'ল, নষ্ট হ।
: অতি বিপদ হোৱা।

পানী হ—
পানীত হাঁহ নচৰা—

১৫। ভাত

ভাত মৰ্—
ভাত মাৰ—
ভাতে ভঁৰাল—

: জীৱিকাৰ উপায় নাইকিয়া হ।
: জীৱিকাৰ উপায় নষ্ট কৰ।
: ধন-সম্পত্তি কৰি বা জমা কৰি জীৱন
নিৰ্বাহ কৰ।

ভাত মোকল্—

: জীৱিকাৰ উপায় উলিয়াই ল।

ভাত ঘৰ—

: মিত্ৰ, বন্ধু বা আপোন মানুহৰ ঘৰ।

ভাত উঠ্—

: আয়ুস নাইকিয়া হ।

১৬। বাট

বাট চা —

: অপেক্ষা কৰ।

বাট বুল্—

: খোজ কাঢ়, আদৰ্শ গ্ৰহণ কৰি অনুসৰণ
কৰ।

বাট কুৰি বা —

: খোজ কাঢ়ি দূৰলৈ গমন কৰ।

বাট কোৱা —

বাট মাৰ্—

: বিন্ধা মাৰ, মুদা মাৰ, উপায় নাইকিয়া কৰ।

বাট মৰ্—

: মুদ মৰ, উপায় নাইকিয়া হ।

বাট কেবা লাগ্—

: কণা মুৰি লাগ্।

১৭। মাটি

মাটি কৰ্—

: নষ্ট কৰ্, পানী কৰ্।

মাটি হ্—

: নষ্ট হ্, পানী হ্।

মাটি খা—

: মাটি দখল, ভোগ কৰ্।

মাটি দে—

: মৰিলে কবৰ দিয়া।

মাটি পানী ল—

: শৌচৰ পিছত হাত-ভৰি মাটি-পানীৰে ধুই
ওদ্ধ হ্।

মাটিৰ মানুহ—

: সবল সহজ লোক।

১৮। মাত

মাত দি—

: প্রত্যুত্তৰ দি, সোধা কথাৰ উত্তৰ দি, মাত
লগা, দেখা কৰ্।

মাত মৰ্—

: নিমাত হ্, উত্তৰ দিব নোৱাৰা হ্।

মাত মাৰ্—

: নিমাত কৰ্, উত্তৰ বন্ধ কৰ্।

মাত মাত্—

: মনৰ ভাব ব্যক্ত কৰ্।

মাত লগা—

: সম্বোধন কৰ্, দেখা সাক্ষাৎ কৰ্, মাত
দে।

মাত কথা খা—

: বোল মাত খা, গালি খা।

১৯। হাড়

হাড় পেলা—

: মৃত্যু হ্, মৰা।

হাড়ে ছালে লগা—

: ক্ষীণ।

হাড়ত বন গজা—

: বহুত দিন আগতে মৰা।

হাড় ভঙা (ক)—

: কঠিন (ক)।

হাড়ক মাটি কৰ্—

: অতিৰিক্ত পৰিশ্ৰম কৰ্।

২০। ঘৰ

ঘৰ কৰ্—

: তিবোতাৰ সৈতে ঘৰ গৃহস্থালি কৰ্।

ঘৰ-গিৰী—

: ঘৰৰ মুৰব্বী, ঘৰ চলাওঁতা।

ঘৰ-গোনা—

: সদায় ঘৰত থকা।

ঘৰ-জোঁৱাই—

: চপনীয়া।

ঘৰ পাত্—

: বিয়া কৰ্।

ঘৰ ভাং—

: গৃহস্থালি থান বান হ্।

২১। কথা

কথা দি—

: প্রতিশ্ৰুতি দি, মাতি হ্।

কথা বান্ধ—

: মনস্থ কৰ্, চুক্তি কৰ্।

২২। কাঠ

কাঠ সংস্কাৰ কৰ্-
কাঠচিঠীয়া-

: মৰা মানুহক খৰি দি অৰ্থাৎ মৰা-শ পোব।
: কঠোৰ বা নিৰ্দয় হৃদয়ৰ।

৩০ : ৪ (গ) ক্ৰিয়া পদৰ বিশেষ অৰ্থত ব্যৱহাৰ :

১। উঠ

গছত উঠা ছোৱালী
বংশ উঠ-
নাম উঠ-
ভাত উঠা -
চাউল উঠা }

: দুষ্ট ছোৱালী।
: নিৰ্বংশ হ।
: প্ৰশংসা পা।
: আয়ুস নাইকিয়া হ।

২। ৰাখ্

কথা ৰাখ্-
চকু ৰাখ্-
নাম ৰাখ্-

: প্ৰতিজ্ঞা ৰক্ষা কৰ।
: সাৱধান হ, যত্ন ল।
: যশস্যা ৰাখ্।

৩। কৰ্

টকা কৰ্-
নাম কৰ্-
মানুহ কৰ্-
মাটি কৰ্-

: ধন ঘট।
: প্ৰশংসিত হ।
: উপযুক্ত লোক কৰি গঢ়ি তোলা।
: নষ্ট কৰ্।

৪। দি

পিঠি দি-
তাঁৰ দি -
নাকত তেল দি-
জাহ দি মৰ্-
ভাবুকি দি-
সেকা দি -
মজা দি }

: ত্যাগ কৰ্, সম্পৰ্ক এৰ।
: গৰম দি, গৰ্ব কৰি।
: নিৰ্ভাবনা হ।
: জুই পুৰি মৰ্।
: মিছা ভয় খুওৱা।
: উপযুক্ত শাস্তি দি।

লেপ (ও) দি-

সোপা দি-

: বোকাৰে হাড়ীত (চকুত) তৰপ দি।
: মুখত সোপা বা কৰ্ক দি, (মানুহ আৰু
বটলৰ ক্ষেত্ৰত)।

হাক দি -

হাই দি-

: বাধা দি।
: চিঞৰি দি।

৩০ : ৫ (ঘ) বিশেষ্য পদৰ লগত ক্ৰিয়া পদৰ বিশেষ অৰ্থত ব্যৱহাৰ :
অসমীয়া ভাষাত কাৰ্যৰ ভাব-চিত্ৰ অনুযায়ী বিশেষ বিশেষ নাম শব্দৰ পিছত

বিশেষ বিশেষ ক্রিয়াহে ব্যবহাৰ হয়। তেনে বিশেষ বিশেষ নাম শব্দৰ লগত সমার্থক হ'লেও অন্য কোনো ক্রিয়া ব্যবহাৰ কৰিব নোৱাৰি। যথা,

আঠুবা তব্
আসন পাব্
আকাৰ ধব্ বা ল
ইতিকিং কব্
নাম ল
এছাৰি জোকাব্
ওহাৰ পাত্, নাম্
কথা ক,
কং উঠ্, কব্,
গুটি ধব্, লাগ্
চক্ খা

চেই মেল্
জিৰনি ল
টোপনি ধব্
ঠেঙুলি মেল্, ভাং
ডকা দি
ঢাপলি মেল্
তাঁত ব
থূপ খা বা হ
ধান দা
পানী বাক্, পেলা
পানী কাট্

ফাঁকি দি
বাজনা বজা
ভাও ধব্
মন মেল, দি, কব্
বগ লাগ্, কব্
লাজ পা, ভাগ্, গুচ্
শপত কাট্, খা
সাজ পিন্ধ্, খহা
সাঁজ লাগ্, ভাগ্
হাঁহি মাৰ্
ক্ষমা কব্, মাগ্

৩০ : ৬ (ঙ) বিশেষণ পদৰ বিশেষ অৰ্থত ব্যবহাৰ :

আধা কটা—

: দুষ্ট, নীচ।

পেট ভাটো—

: পেটৰ কথা ৰাখি মুখেৰে প্ৰকাশ নকৰা।

ভূত্বা—

: খোৱাত ঠিক, কামত কামিলা নহয়।

গা গধুৰ—

: এলেছ্ৰা, শকত।

পানী দুৱাৰ—

: শ্লুইচ গেট।

মাটিকঁঠাল—

: আনাৰস।

কেঁচা ল'ৰা—

: বুদ্ধি পূৰ্ঠ নোহোৱা ল'ৰা।

কেঁচা ঘৰ বা ৰাস্তা—

: পকা নকৰা বা মাটিৰে তৈয়াৰী।

কেঁচা মাল—

: প্ৰকৃতিৰ পৰা উৎপন্ন হোৱা অথচ তাক পৰিষ্কাৰিত নকৰা বস্তু (Raw materials)

পকা ল'ৰা—

: বুদ্ধি পূৰ্ঠ হোৱা ল'ৰা।

ঘৰ গোনা—

: ঘৰতে থকা লোক।

চকু চৰহা—

: চকু-পোৰা, পৰাশ্ৰীকাতৰ

ধোদৰ পচলা—

: দেখাত শকত-আৱত হ'লেও সোৰোপা, অকামিলা।

হাত দীঘল—

: ক্ষমতাশালী।

কাণ সমনীয়া—

: প্ৰায় সমনীয়া, ডেকা।

হাত বাগৰা—

: আগতে আনে ব্যবহাৰ কৰা।

মাটিৰ মানুহ—

: সহজ-সৰল লোক।

ঘৰজোঁৱাই—

: চপনীয়া।

কেঁচা ঘুমতি—	: অসম্পূৰ্ণ টোপনি।
কেঁচা বং—	: অস্থায়ী বং।
কেঁচা বন্দবস্তি—	: লিখিত আৰু স্থিৰ সিদ্ধান্ত নথকা বন্দবস্ত।
পকা বন্দবস্তি—	: থিৰাং আৰু লিখিত বন্দবস্তি।
পকা বং—	: স্থায়ী বং।
ক'লা বজাৰ—	: (Black Market)।
৩০ : ৭ (চ) বিভিন্ন শব্দ বা পদ সমষ্টিৰ বিশেষ অৰ্থত ব্যৱহাৰ :	
চিলিম ছিগ্—	: আশাকাৰীৰ হেতু নাইকিয়া হ, মুদা মৰ।
খাই পাত ফলা—	: অশলাগী, অকৃতজ্ঞ।
খাই পাত ফাল্—	: অশলাগী হ, উপকাৰৰ শলাগ নোলোৱা হ।
টুপাই বুৰ মাৰ্—	: সমূলি মিছা মাত, আসৈ মাত।
ন দি ক—	: ডাঠি ক, দঢ়াই ক।
মৰোঁ জীওঁ সোঁ অধিকৈ—	: বৰ যত্নেৰে, প্ৰাণ টাকি।
অজীণ-পাতকী—	: দন্দুৰা, দুষ্ট।
আলাসৰ লাডু—	: অতি আদৰৰ।
বিধি পথালি দি—	: কামত বাধা জন্মা।
পাচ ধৰ্ বা ল বা লাগ্—	: পাচে পাচ যা।
বালিৰ বান্ধ—	: দুৰ্বলৰ বাধা।
ক'লা মুখ কৰ—	: কেটেৰা জেঙেৰা কৰ, খং দেখুৱা।
পেটতে হাত ভৰি লুকা—	: কথা শুনি স্তম্ভিত হ, আচৰিত হ।
গাই বাই চা—	: যত্ন কৰি চা।
নাকনি কাননি কৰ্—	: কষ্ট বা যাতনা দি অস্থিৰ কৰ্।
চুকৰ ভেকুলি—	: অঞ্জলোক।
ডলাৰ বগৰী—	: ঘনাই মত বা বাসস্থান সলোৱা মানুহ।
জয়দেউ কাকুতি—	: একান্ত চিন্তে কৰা প্ৰাৰ্থনা বা কাকুতি।
নথৈ ভকতি কৰ্—	: বৰকৈ মিনতি কৰ্ (বিপৰীত অৰ্থত)।
নপতা ফুকন—	: নিজকে বৰলোক বুলি দেখুৱা মানুহ।
পকা থেকেৰা হেন—	: অতি স্বাস্থ্যৱান, তেজস্বী।
বিনা মেখে বজ্ৰপাত—	: অভাবনীয়াৰে, অকস্মাৎ বিপদ অহা।
বিৰ দি বাট নোপোৱা—	: বহু মানুহৰ সমাগম।
বগলী ভকত—	: ভিতৰি দুষ্ট কিন্তু বাহিৰত সাধু দেখুৱা লোক।
মৰণত শৰণ দি—	: প্ৰাণপণে।
মৰজাহ দি—	: জানিশুনি সম্মুখৰ বিপদত সোমাই পৰা।

DAILY ASSAM

১৯৯

মৰ সাহ কৰ্—

যমৰ যাতনা—

শল ঠেকত পৰ্—

আনে বানে—

আলাই আথানি—

আমন্ জিমন্—

উলহ মালহ—

উধা-মুধাকৈ—

তল-নলা—

থৈয়া নথৈয়া—

লোদোৰ পোদোৰ—

বিয়নী মেল—

ফেঁটা সাপৰ পোৱালি পোহা—

উনৈশত বা বলা—

জুলুকি জুলুকিকৈ শিকা—

ঃ বৰ বেছি সাহস কৰ্।

ঃ বৰ বেছিকৈ কষ্ট পোৱা।

ঃ সাৰিব বা বক্ষা পৰিব নোৱাৰা ঠাইত
আবদ্ধ হ।

ঃ য'তে ত'তে।

ঃ নিৰাশ্রয়।

ঃ বিমৰ্ষ হৈ।

ঃ আনন্দ উৎসব সহ।

ঃ কোনো বিবেচনা নকৰাকৈ।

ঃ আঁতিগুৰি।

ঃ ভয়ংকৰ।

ঃ মণ্ডহাল, হাষ্টপুষ্ট।

ঃ অসার্থক কথা পাতি থকা।

ঃ ভৱিষ্যৎ শক্ৰতা কৰিব পৰা শতকক
আশ্রয় দি ৰখা।

ঃ আনন্দত আত্মহাৰা হ।

ঃ বাৰে বাৰে অতিশয় কষ্ট বা যাতনা দে।